

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ความมุ่งหมายในการวิจัย
2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
3. สรุปผล
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกเป็น นักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 3,482 คน ครูผู้สอน จำนวน 5,738 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1,365 คน ปีการศึกษา 2551 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการใช้สูตรในการหาขนาดของตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 หรือมีความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 659 คน จำแนกเป็น นักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 357 คน ครูผู้สอน จำนวน 217 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 85 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอนซึ่งประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านเพศ วุฒิการศึกษา อายุ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ประการ ดังต่อไปนี้คือ 1) เมตตา 2) กรุณา

3) มุทิตา 4) อุเบกขา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาแบบสอบถามลงความเห็นและให้คะแนน แล้ววิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 – 1.00 และเมื่อนำไปทดลองใช้ (try out) กับครูผู้สอน นักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 คณะกรรมการสถานศึกษา ในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .965

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

จำแนกเป็น 3 ตอน ดังมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา บทบาทที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 คณะกรรมการสถานศึกษา ค่าความถี่และร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) วิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติด้านการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยหาค่าเฉลี่ยรายข้อ รายด้านทุกด้าน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ระหว่าง เพศ โดยใช้สถิติการทดสอบที (t-test) อายุ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาและวุฒิการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (one-way analysis of variance: one-way ANOVA) และใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)

สรุปผล

การวิจัยเรื่องการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.3 อายุต่ำกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.7 บทบาทที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาคือนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 คิดเป็นร้อยละ 54.2 มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 54.6

2. ผลการวิเคราะห์การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี

2.1 การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ด้านเมตตา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อ

พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกรายการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) ไม่สร้างความแตกแยกต่อผู้ร่วมงานในสถานศึกษา 2) ไม่คิดเบียดเบียน ไม่ใส่ร้าย ไม่ว่าร้าย เพื่อนร่วมงานในสถานศึกษา และ 3) พுகจาสุภาพไพเราะต่อผู้ร่วมงาน ประรณาคือคอบุคลากรในสถานศึกษา

2.2 การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ด้านกรุณา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกรายการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) เป็นผู้นำทางความคิดต่อผู้ร่วมงานในสถานศึกษา 2) เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อส่วนรวมในสถานศึกษา เสียสละและไม่เห็นแก่ได้ และ 3) การพบปะกับเพื่อนร่วมงานทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อสร้างความคุ้นเคย

2.3 การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ด้านมูทิตา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกรายการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) แสดงความยินดีกับเพื่อนร่วมงานเมื่อเพื่อนร่วมงานปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างจริงใจ ไม่เสแสร้ง 2) แสดงความยินดีเมื่อผู้ร่วมงานได้ดีและประสบความสำเร็จโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อิจฉาริษยา 3) ส่งเสริมการทำความดีของผู้ใต้บังคับบัญชา และไม่คิดหาทางกลั่นแกล้งเมื่อเพื่อนร่วมงานได้ดี

2.4 การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ด้านอุเบกขา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกรายการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ 1) ยกย่อง สรรเสริญ เพื่อนร่วมงานที่ทำประโยชน์ให้กับสถานศึกษา 2) การไม่ซ้ำเติมผู้อื่นหรือผู้ร่วมงานในสถานศึกษาในเมื่อคนอื่นถึงความวิบัติ และ 3) ศึกษาทำความเข้าใจในหน้าที่การงานจนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกรายการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านเมตตา 2) ด้านมูทิตา 3) ด้านอุเบกขา 4) ด้านกรุณา

3. ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาและวุฒิการศึกษา

3.1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของ
ผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทำการทดสอบรายคู่ด้วยโดยใช้วิธีเซฟเฟ
(Scheffe's method) พบว่า

3.3.2 การเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของ
ผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ในด้านกรณฯ พบว่า

3.4.4 การเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ในด้านอนุเบกขา พบว่า กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4.5 การเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวม พบว่า กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยมีหัวข้อในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี

ผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมเห็นว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อยู่ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ตระหนักถึงความสำคัญและมีความเข้าใจอย่างชัดเจน ในภาวะการณ์ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะต้องมีความสามารถ คุณสมบัติ และบุคลิกภาพที่เหมาะสมรู้จักวางตัวและเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีคุณธรรมและความยุติธรรมในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเที่ยงธรรม เพราะข้าราชการส่วนมากกว่าจะได้ก้าวมาถึงระดับผู้บริหารนั้นย่อมผ่านร้อนผ่านหนาว ผ่านความคับข้องใจ ความกดดันมานานนับปีการ ไม่ว่าจะเป็นจากเพื่อนร่วมงานจากผู้ใต้บังคับบัญชา ฉะนั้น ผู้ที่ผ่านอุปสรรคนานัปการมาแล้วย่อมจะรู้ถึงความรู้สึกต่างๆ ของคนในเวลานั้น (ยกเว้นจะแก่งเล็งเลียวความทุกข์ใจในครั้งนั้น) ฉะนั้น การบริหารงานควรยึดหลักใจเขาใจเรา ยึดหลักคุณธรรมเมตตากรุณา และนึกถึงจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยจะทำให้การบริหารนั้นมีทั้งพระเดชพระคุณ และงานก็มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.1 การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ด้านเมตตา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมเห็นว่า การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ด้านเมตตา สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สร้างความแตกแยกต่อผู้ร่วมงานในสถานศึกษา ไม่คิดเบียดเบียน ไม่ใส่ร้าย ไม่ว่าร้าย เพื่อนร่วมงานในสถานศึกษา และพูดจาสุภาพไพเราะต่อผู้ร่วมงาน ปรารถนาดีต่อบุคลากรในสถานศึกษา เพราะบุคคลที่ใกล้ชิดและเราไว้วางใจในการทำงาน คือ เพื่อนร่วมงานเพราะเพื่อนร่วมงานมักจะเห็นความสามารถที่เรามักจะคิดว่า เป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งความเมตตา คือ ความปรารถนาดีที่ต้องการให้ผู้อื่นมีความสุข มีความเจริญ

ได้รับแต่สิ่งที่ดี การมีความรักความเมตตาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์และมีความสุข ส่วนกรุณาคือ ความสงสารและช่วยให้พ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อน ลงมือปฏิบัติช่วยเหลือในสิ่งที่ทำได้ เพื่อปลดปล่อยความทุกข์ให้หมดไป ซึ่งสอดคล้องกับ (พระธรรมปิฎก, (พระยุทธิ ปยุตโต) 2545, หน้า 20) ที่กล่าวว่า ความเมตตา (ความรัก) คือความปรารถนาดีมีไมตรีต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบ ประโยชน์และความสุข คำว่ากรุณาคือความสงสาร คืออยากจะช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ใฝ่ใจที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

1.2 การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ด้านกรุณา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากการที่ผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นผู้นำทางความคิดต่อผู้ร่วมงานในสถานศึกษา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อส่วนรวม ในสถานศึกษา เสียสละและไม่เห็นแก่ได้ และการพบปะกับเพื่อนร่วมงานทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อสร้างความคุ้นเคย ซึ่งความกรุณา คือความสงสารความปรานี ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์โดยไม่หวังผลตอบแทนเช่นเดียวกัน สงเคราะห์สรรพสัตว์ที่มีความทุกข์ให้หมดทุกข์ตามกำลังกาย กำลังปัญญาและกำลังทรัพย์ เมื่อเห็นสัตว์ทั้งหลายได้รับความทุกข์ก็เกิดความห่วงหาอาทรอยู่ ไม่ได้ ย่อมช่วยผู้ที่ได้รับความลำบากนั้นให้ได้รับความสุขซึ่งสอดคล้องกับ ไสว มาลาทอง (2551, มีนาคม 2) ที่กล่าวว่าความกรุณาคือความสงสารคิดช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ไม่เดือดร้อน เป็นสภาพจิตที่เกิดต่อเนื่องจากความเมตตาเพราะความเมตตาเป็นเพียงความรัก ความปรารถนาดีที่อยากให้พ้นทุกข์ยังไม่ได้กระทำการช่วยเหลือ ดังนั้นเมื่อมีเมตตาแล้วก็ต้องมีความกรุณาลงมือช่วยเหลือด้วยความรักความสงสารใฝ่ใจที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง การปฏิบัติเกี่ยวกับกรุณานั้น เริ่มแรกก็ด้วยการปลูกฝังความรักความเมตตาแล้วเกิดความสงสาร ผู้ได้รับความลำบากไม่ว่าสัตว์หรือคน เมื่อมีคุณธรรมเรื่อง กรุณาเกิดขึ้นการแสดงออกย่อมจะเกิดขึ้นตามแต่เหตุการณ์นั้นๆ เช่น การช่วยเหลือคนเจ็บ ช่วยเหลือคนยากไร้อนาถาช่วยเหลือสัตว์เร่ร่อนไม่มีเจ้าของ เช่นสุนัขจรจัดข้างถนน เป็นต้น

1.3 การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ด้านมุทิตา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากการที่ผู้บริหาร สถานศึกษาแสดงความยินดีกับเพื่อนร่วมงานเมื่อเพื่อนร่วมงานปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่าง จริงใจ ไม่เสแสร้ง แสดงความยินดีเมื่อผู้ร่วมงานได้ดีและประสบความสำเร็จโดยบริสุทธิ์ใจไม่ อิจฉาริษยา และส่งเสริมการทำความดีของผู้ได้บังคับบัญชา และไม่คิดหาทางกลั่นแกล้ง เมื่อเพื่อนร่วมงานได้ดี ซึ่งมุทิตาคือความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีหรือมีความสุข เจริญก้าวหน้าพลอยชื่นชมยินดีต่อความสำเร็จของผู้อื่นก็มีจิตใจแช่มชื่นแจ่มใสเบิกบานโดย บริสุทธิ์ใจด้วยความจริงใจก็พลอยยินดีปรีดาปราโมทย์บันเทิงใจด้วยไม่ใช่อิจฉาริษยาผู้อื่น มุทิตาจึงเป็นหลักธรรมที่แสดงให้เห็นบุคลิกของคนใจกว้างไม่คับแคบ ซึ่งสอดคล้องกับ

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548, หน้า 1) ที่กล่าวว่า ความมุกิตาคือความเป็นผู้มี ความยินดีพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คือเมื่อผู้อื่นได้รับความสำเร็จ มีความสุขความ เจริญก้าวหน้า ก็พลอยชื่นชมยินดีในสิ่งที่ผู้อื่นได้รับ ไม่มีความอิจฉาริษยาในความสำเร็จ ของผู้อื่นด้วยการพูดแสดงความยินดีบ้าง ส่งบัตรอวยพรไปแสดงความยินดีบ้าง มอบของขวัญ มอบกระเช้าดอกไม้แสดงความยินดีบ้าง เป็นต้น

1.4 การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ด้านอุเบกขา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเกิดจากการที่ผู้บริหาร สถานศึกษายกย่อง สรรเสริญ เพื่อนร่วมงานที่ทำประโยชน์ให้กับสถานศึกษา การไม่ซ้ำเติมผู้อื่น หรือผู้ร่วมงานในสถานศึกษาในเมื่อคนอื่นถึงความวิบัติ และศึกษาทำความเข้าใจในหน้าที่การงาน จนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอุเบกขา คือความเที่ยงธรรมความมีใจเป็นกลางไม่ ลำเอียง ปราศจากอคติ มีความยุติธรรมมีจิตใจเที่ยงธรรมไม่เอนเอียงเข้าข้างคนใดคนหนึ่งด้วย ความรักหรือชัง กล่าวคือในการตัดสินใจเรื่องใดๆ จะต้องพิจารณาใคร่ครวญด้วยปัญญาไม่เหตุผล อย่างถูกต้องด้วยความเที่ยงธรรมสามารถใช้สติปัญญาพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง ประกอบด้วยเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับสมคิด บางโม (2549, หน้า 93) ที่กล่าวว่าอุเบกขาคือการ รู้จักวางเฉยหรือวางใจเป็นกลางปราศจากอคติ เห็นเพื่อนผู้บริหารหรือลูกน้องได้ดีก็ไม่ว่ารู้สึกริษยาหรือดีใจจนออกนอกหน้า ลูกน้องทำผิดพลาดได้รับโทษก็ไม่ควรเสียใจมากหรือเป็นทุกข์ ควรทำใจวางเฉยแล้วหาทางแก้ไขและช่วยเหลือลูกน้องหรือผู้ได้บังคับบัญชา เมื่อลูกน้องทะเลาะกัน ต้องวางตัวเป็นกลาง ตัดสินใจด้วยความเป็นธรรม

2. ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาและวุฒิการศึกษา

2.1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากการ ปฏิบัติงานของแต่ละคนมีการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ สถานการณ์ที่แต่ละคนเผชิญ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติงานมากน้อย เพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานแต่สอดคล้องกับ อรรถพร โยนิจ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าผู้ช่วยผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันมีความเห็นว่าการใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา เมื่อจำแนกตามอายุ ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เนื่องมาจากข้าราชการครูที่มีอายุต่างกันมักจะเผชิญกับปัญหามาก ทำให้เข้าใจ

และมีการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความมีเมตตา มีการวางแผนและตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งระดับอายุที่แตกต่างกันทำให้การทำงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาในบางเรื่องไม่เข้าใจกัน และจะส่งผลให้การบริหารงานเกิดความล่าช้าและไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรมีเมตตา และวางตัวเป็นกลาง มองโลกในแง่ดีไม่เอาวัดเอาเปรียบผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และสอดคล้องกับ สุพล เครือมะโนรมย์. (2543, บทคัดย่อ) ดำเนินการศึกษา การใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของพนักงานครูเทศบาลที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากข้าราชการครูที่มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาต่างกันมักจะเผชิญกับปัญหามาก ทำให้เข้าใจและมีการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความมีเมตตา มีการวางแผนและตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งระดับบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ที่แตกต่างกันทำให้การทำงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาในบางเรื่องไม่เข้าใจกัน และจะส่งผลให้การบริหารงานเกิดความล่าช้าและไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรมีเมตตา และวางตัวเป็นกลาง มองโลกในแง่ดีไม่เอาวัดเอาเปรียบผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานและสอดคล้องกับ อรรถพร โยนิจ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ช่วยผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีความเห็นว่าการใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากข้าราชการครูหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้ผ่านการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์และได้รับการอบรมตามหลักสูตรมาแล้วเป็นอย่างดี บวกกับประสบการณ์การทำงานที่ผ่านร้อนผ่านหนาว ผ่านความคับข้องใจ ความกดดัน มานานปีการ ทำให้ผู้บริหารเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชาและสามารถบริหารงานได้อย่างไม่มีปัญหา ผู้ที่ผ่านอุปสรรคมานับการย่อมจะรู้ถึงความรู้สึกต่างๆ ของตนในเวลานั้นและน่าจะรู้สึกถึงความรู้สึกของผู้อื่นที่อยู่ในสถานการณ์คล้ายกับตนในเวลานั้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และสอดคล้องกับ สุพล เครือมะโนรมย์. (2543, บทคัดย่อ) ดำเนินการศึกษาการใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า พนักงานครูเทศบาลที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพุทธธรรม

ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยมีหัวข้อในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยนำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้กับเพื่อนร่วมงาน และส่งเสริมให้ผู้บริหารแต่ละระดับได้ใช้พรหมวิหาร 4 ทั้ง 4 ประการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการบริหารงานบุคคล เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาภายในหน่วยงาน หากขาดคุณธรรมข้อใดควรพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้มีคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าวมากขึ้นจะส่งผลให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการบริหารงานของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและบุคคลทั่วไป

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรร่วมกันทำความกระจำต่อการนำพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการปฏิบัติต่อกันสำหรับผู้ที่ได้รับการพิจารณาให้มาดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ในโอกาสต่อไปควรได้รับการพัฒนาอบรม ในเรื่องพรหมวิหาร 4 และปรับวัฒนธรรมการทำงานที่สอดคล้องกับหลักธรรมดังกล่าว เพื่อให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษาสอดคล้องกับสภาพการบริหารงานในสถานศึกษา ควรให้ความสนใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจพิจารณาสรรหา แต่งตั้งหรือคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งในโอกาสต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตการศึกษาอื่นๆ เพื่อให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับปัญหา และการปฏิบัติตามคุณธรรม โดยส่วนรวมอันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษาการใช้หลักธรรมสติปัญญา 4 และการดูแลสุขภาพของของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี